Ми висвітлимо ваші професійні здобутки
Успіхи і досягнення у науці
№ 2(24)
2026
ISSN 3041-1254 Online

УДК 342.56:347.9:004.9

https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-2(24)-576-587

Умрихіна Ірина Олександрівна доктор філософії в галузі права, доцент, завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ, Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький, https://orcid.org/0009-0003-9041-5831

Червінчук Андрій Васильович кандидат юридичних наук, старший дослідник, завідувач науково-дослідної лабораторії публічної безпеки громад навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту, Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький, https://orcid.org/0000-0001-7893-6632

Кіблик Дар'я Володимирівна доктор філософії в галузі права, доцент, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ, Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький, https://orcid.org/0000-0002-2518-7647

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО РОЗМЕЖУВАННЯ ОРИГІНАЛУ ТА КОПІЇ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКАЗУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджено проблему розмежування оригіналу та копії електронного доказу в адміністративному судочинстві України в умовах відтворюваності цифрових даних та їх існування у множинних ідентичних примірниках. Показано, що національна практика нерідко зводить «оригінальність» до технічних ознак (первинність файлу/носія, повнота метаданих, наявність кваліфікованого електронного підпису), що не завжди узгоджується з природою електронної інформації та породжує труднощі у справах, де дані формуються або зберігаються у розподілених інформаційних системах чи відкритих мережевих ресурсах. Метою статті є обґрунтування функціонально-процесуального підходу до розмежування оригіналу та копії електронного доказу й окреслення практичних критеріїв його застосування.

У межах порівняльного аналізу узагальнено окремі зарубіжні підходи до «надійної форми електронного доказу» та автентифікації цифрових даних (зокрема, підходи США, Канади та Індії), де ключове значення надається не

матеріальному носію, а можливості перевірки, автентичності та цілісності доказу, належному документуванню процедур отримання/копіювання та застосуванню технічних механізмів підтвердження незмінності (хеш-ідентифікація, сертифікація копій, ланцюг зберігання). На цій основі сформульовано тезу про необхідність оцінювати оригінал електронного доказу як процесуальну категорію, як такий примірник (або результат відтворення), що забезпечує суду та сторонам реальну можливість незалежної перевірки змісту, походження й незмінності даних.

Обґрунтовано, що орієнтація лише на первинний файл без аналізу надійності джерела та процедур фіксації здатна підсилювати формалізм і знижувати доказову цінність цифрової інформації. Запропоновано закріпити у КАС України пріоритет критеріїв автентичності, цілісності та перевірюваності над формальною «первинністю» цифрового примірника. А також передбачити процесуальну альтернативу вимозі подання оригіналу у вигляді прийняття «надійної копії», підтвердженої документуванням ланцюга зберігання та технічними засобами фіксації незмінності.

Ключові слова: електронні докази, оригінал, копія, автентичність, цілісність, перевірюваність, адміністративне судочинство.

Umrykhina Iryna Oleksandrivna Doctor of Philosophy in Law, Associate Professor, Head of the Department of Administrative and Legal Disciplines of the Faculty of Training of Specialists for Preventive Activities Units of the National Police, Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi, https://orcid.org/0009-0003-9041-5831

Chervinchuk Andrii Vasylovych Candidate of Law, Senior Researcher, Head of the Research Laboratory of Public safety of communities of the Educational and Scientific Institute of Law and Social Management, Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi, https://orcid.org/0000-0001-7893-6632

Kiblyk Daria Volodymyrivna PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Administrative and Legal Disciplines of the Faculty of Training of Specialists for Preventive Activities Units of the National Police, Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi, https://orcid.org/0000-0002-2518-7647

FUNCTIONAL AND PROCESSUAL APPROACH TO DISTINGUISHING BETWEEN THE ORIGINAL AND COPY OF ELECTRONIC EVIDENCE IN ADMINISTRATIVE COURT PROCEEDINGS IN UKRAINE

Abstract. The article examines the problem of distinguishing between the original and copy of electronic evidence in administrative proceedings in Ukraine in the context

ISSN 3041-1254 Online

of the reproducibility of digital data and its existence in multiple identical copies. It is shown that national practice often reduces "originality" to technical characteristics (primacy of the file/media, completeness of metadata, presence of a qualified electronic signature), which is not always consistent with the nature of electronic information and creates difficulties in cases where data is generated or stored in distributed information systems or open network resources. The purpose of the article is to justify a functional and procedural approach to distinguishing between the original and a copy of electronic evidence and to outline practical criteria for its application.

Within the framework of a comparative analysis, individual foreign approaches to the "reliable form of electronic evidence" and authentication of digital data (in particular, the approaches of the US, Canada, and India) are summarized, where key importance is given not to the physical medium, but to the possibility of verification, authenticity, and integrity of evidence, proper documentation of procedures for obtaining/copying, and the use of technical mechanisms for confirming immutability (hash identification, copy certification, storage chain). On this basis, the thesis was formulated about the need to evaluate the original electronic evidence as a procedural category, as a copy (or reproduction) that provides the court and the parties with a real opportunity to independently verify the content, origin, and immutability of the data.

It is justified that focusing only on the original file without analyzing the reliability of the source and recording procedures can reinforce formalism and reduce the evidential value of digital information. It is proposed to enshrine in the Code of Administrative Procedure of Ukraine the priority of the criteria of authenticity, integrity, and verifiability over the formal "primacy" of the digital copy. It is also proposed to provide a procedural alternative to the requirement to submit the original in the form of accepting a "reliable copy" confirmed by documentation of the storage chain and technical means of fixing immutability.

Keywords: electronic evidence, original, copy, authenticity, integrity, verifiability, administrative proceedings.

Постановка проблеми. Цифровізація публічного управління та судочинства зумовила істотне зростання ролі електронних доказів в адміністративному процесі. Водночас національна судова практика, зокрема практика Верховного Суду, у питаннях відмежування оригіналу електронного доказу від його копії здебільшого спирається на техніко-юридичні ознаки, пов'язані з первинністю файлу, повнотою метаданих та наявністю кваліфікованого електронного підпису. Такий підхід, сформований за аналогією з письмовими доказами, не повною мірою враховує специфіку цифрового середовища, у якому електронні дані за своєю природою є відтворюваними, динамічними та часто не прив'язаними до єдиного матеріального носія.

Зосередження судів виключно на формальних технічних характеристиках електронного доказу звужує можливості їх ефективного використання в адмі-

ністративному судочинстві, особливо у спорах за участю суб'єктів владних повноважень, де значна частина доказової інформації формується автоматизованими інформаційними системами, реєстрами та базами даних. У таких умовах вимога подання оригіналу електронного доказу в традиційному розумінні нерідко стає практично нездійсненною або методологічно необґрунтованою.

На відміну від цього, у зарубіжній доктрині та судовій практиці (зокрема у системах загального права) поступово утверджується функціональний підхід до оцінки електронних доказів, у межах якого ключового значення набувають критерії автентичності, надійності, перевірюваності та доказової релевантності, а не формальна первинність цифрового файлу. Відсутність системного осмислення цих підходів у вітчизняній адміністративно-процесуальній науці зумовлює необхідність перегляду усталених критеріїв розмежування оригіналу та копії електронного доказу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українська доктрина та практика сходяться на тому, що законодавство не встановлює жорстких формальних критеріїв «оригіналу» для електронних доказів. З одного боку, електронний примірник із належними реквізитами прирівнюється до оригіналу, і цей підхід підтримують Гавалешко П.С. та Ковбас І.В. [1], з іншого – деякі автори, зокрема Каламайко А.Ю., вважають, що всі повні копії мають однакову доказову силу [2]. Запропоновані різними авторами критерії розмежування варіюються від суб'єктивної оцінки з боку сторін справи (Каламайко А.Ю.) [2], до властивостей файлу (метаданих, часу створення тощо) та пропозицій уніфікувати підхід (Музиченко О.В., Карандась М.В.) [3]. Підходи у правозастосуванні відрізняються залежно від галузі: в адміністративному, цивільному та господарському процесах переважає формальний підхід до оригіналів і копій із можливістю витребувати оригінал [4]. У кримінальному процесі простежується тенденція визнання електронних екземплярів еквівалентними [5].

Таким чином, питання розмежування оригіналу та копії електронного доказу активно досліджується вченими та практиками і досі залишається дискусійним.

Метою статті є обґрунтування альтернативного, функціонально-процесуального підходу до розмежування оригіналу та копії електронного доказу в адміністративному судочинстві, а також окреслення практичних критеріїв його застосування.

Виклад основного матеріалу. У науковій доктрині та практиці адміністративного судочинства питання використання електронних доказів пов'язане з низкою проблем, зокрема з визначенням того, що саме слід вважати оригіналом електронного доказу та як відрізнити його від копії. Особливі труднощі виникають у випадках, коли обґрунтування певних обставин ґрунтується на даних, розміщених на вебсайтах або в інших мережевих ресурсах, оскільки встановлення первинного джерела такої інформації є ускладненим. У цьому контексті

Р. Блажко та О. Воронюк обґрунтовано звертають увагу на поширені у судовій практиці випадки підміни понять «оригінал електронного доказу» та «оригінал електронного носія, за допомогою якого створено електронний доказ», що призводить до хибної оцінки доказового матеріалу [6].

Через нематеріальну природу електронних доказів та їх здатність існувати у множинних примірниках, зберігатися на різних носіях або в розподілених інформаційних системах, традиційні уявлення про «оригінал» і «копію» стають менш застосовними. Як відзначає В.А. Будкевич, у таких умовах суд повинен враховувати відмінність між оригіналом та копією електронного доказу та може (у певних випадках) обґрунтовувати свої висновки навіть на основі копій [7, с. 80].

Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАС України) закріплює, що електронні докази можуть подаватися в оригіналі або в електронній копії, засвідченій кваліфікованим електронним підписом, а у разі сумнівів щодо відповідності копії оригіналу суд має право витребувати оригінал відповідного доказу [8]. Водночас сама процесуальна норма не містить критеріїв, які б дозволяли однозначно розмежувати оригінал та копію електронного доказу [9, с. 50]. Законодавець не визнав за необхідне вказати, які критерії покладено в основу цього розмежування, чим створив правову невизначеність, що може призвести до труднощів у правозастосуванні та неоднозначності судової практики [10, с. 108].

Водночас у контексті застосування Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» у доктрині обґрунтовується позиція, згідно з якою кожен електронний примірник документа, що містить повний набір обов'язкових реквізитів, зокрема електронний підпис автора, визнається оригіналом у юридичному сенсі. Такий підхід, як зазначають П.С. Гавалешко та І.В. Ковбас [1], частково нівелює проблему множинності електронних примірників, однак не вирішує її повною мірою для електронних доказів, отриманих з відкритих мережевих джерел.

Суди зазвичай вважають оригіналом такий електронний доказ, який містить увесь значущий для справи зміст (матеріальна ознака) і має необхідні реквізити (дата, час, підпис тощо). За цих умов «всі примірники такого електронного доказу вважаються оригіналами, якщо відповідають матеріальній та формальній ознакам». Інакше кажучи, якщо електронний файл в цілому відповідає критеріям доказу, будь-яку його копію вважають оригіналом. Однак, якщо подано лише копію, учасник має зазначити, що в нього (або іншої особи) є оригінал, а суд може вимагати пред'явити оригінал. Якщо ж оригінал не подано і виникають сумніви в достовірності копії, такий доказ «не береться судом до уваги» [1].

Ці судові підходи породжують дискусію в українській науковій літературі щодо доцільності та меж розмежування оригіналу та копії електронних доказів. Зокрема, О.Ю. Гусєв вважає розмежування «оригіналу» і «копії» умовним або

зайвим [11]. С.О. Чорний та О.І. Антонюк пропонують розмежовувати лише електронні документи з обов'язковими реквізитами, а графічні, відео- та звукозаписи – ні [12]. А.С. Штефан пов'язує поняття оригіналу електронного доказу з первинним створенням цифрового об'єкта у відповідному середовищі, а відмежування електронних копій пропонує здійснювати з урахуванням метаданих [13]. На думку В.А. Будкевича, усі три позиції спираються на одні й ті ж досягнення технічних наук, а різниця між ними зумовлена, головним чином, відсутністю узгодженості щодо правового режиму використання електронних даних у судочинстві та точністю формулювання відповідних правових норм [14, с. 62].

Оскільки в національній доктрині відсутній єдиний підхід, доцільно звернутися до досвіду інших правових систем. Це дасть змогу зосередитися не на «первинності файлу», а на перевірюваності та надійності цифрових даних і критично оцінити вітчизняну судову практику.

У зарубіжній доказовій теорії й практиці концепції електронних доказів дедалі частіше відходять від чисто технічних критеріїв (формату, метаданих, носія) на користь процесуально-функціональних ознак, зокрема ролі доказу у встановленні істини, його автентичності, надійності й перевірюваності в судовому процесі.

Одним з ключових критеріїв відмежування є доказова значущість електронного доказу у конкретному спорі, що повинно бути передумовою для визнання його оригіналом (тобто даними, які безпосередньо стосуються предмету доказування та мають вагу для висновків суду). Це відповідає загальним вимогам до доказів в США, коли електронні дані, перш ніж їх буде визнано допустимими й вони будуть оцінені судом або присяжними при вирішенні спору, повинні бути визнані релевантними, автентичними та достовірними [15].

Навіть електронні записи, які технічно ідентичні первинним даним, повинні бути автентифіковані для визнання їх оригіналом у процесі доказування. Наприклад, у рамках Федеральних правил доказів США (Federal Rules of Evidence) у частині визначень Rule 1001 містяться положення про те, що для інформації, що зберігається в електронному вигляді, «оригінал» означає будь-який роздрукований документ – або інший результат, що читається візуально, – якщо він точно відображає інформацію, а «дублікат» – аналог який точно відтворює оригінал [16].

Особливе значення у сфері електронних доказів надається можливості їх належної форензичної обробки та перевірки (форензика – метод цифрової криміналістики розроблений американським вченими), з огляду на високу вразливість цифрових даних до змін. Як зазначають А. Алва та Б. Ендікотт-Поповські, цифрові докази можуть бути легко модифіковані, що зумовлює необхідність дотримання належного ланцюга зберігання доказів (chain of

ISSN 3041-1254 Online

custody), включно з процедурами їх зберігання, контролю та форензичного дублювання. Важливою складовою є також застосування спеціалізованих форензичних інструментів для дослідження копій носіїв інформації, що відповідає усталеній практиці цифрової криміналістики та спрямоване на забезпечення автентичності й цілісності електронних доказів [17, с. 190].

Серед сучасних механізмів встановлення автентичності електронних доказів у США застосовується, зокрема, сертифікація копій шляхом перевірки хеш-значень (hash values), що дає змогу підтвердити, що копія є точною та незміненою реплікою первинних даних. Відповідно до пункту 902(14) Федеральних правил доказування США, дані, отримані шляхом копіювання з електронного носія, пристрою або файлу, визнаються автентичними без допиту свідка за умови дотримання встановлених вимог сертифікації [18].

Укладачі канадського Уніфікованого акта про докази (Uniform Evidence Act) визначають оригіналом «сам запис або будь-яку копію, що має ту ж силу за волею того, хто його видав». Іншими словами, якщо організація чи особа розглядає певну копію як свій основний запис, то ця копія вважається оригіналом. Так, у справі R. v. Bell and Bruce суд встановив: якщо банк вважає комп'ютерну роздруківку своїм оригіналом, то вона є таким оригіналом навіть тоді, коли існують інші версії записів [19]. Цей підхід підкреслює волевиявлення власника даних та надійність копії (лише «дуже надійна» копія може вважатися оригіналом).

В Індії Закон «Про докази» (Indian Evidence Act) чітко відрізняє «оригінал електронного запису» – файл чи носій, на якому дані були вперше збережені, від копій, і встановлює спеціальні вимоги до доказів, отриманих у електронній формі. Зокрема, пункт 65B визначає, що інформація, що міститься в електронному записі, вважається «документом» та може бути прийнята як доказ лише за умови дотримання встановлених процедур, включно з поданням сертифікату автентичності, який повинен бути підписаний відповідальною особою та містити інформацію про електронний запис, спосіб його створення і пристрій, за допомогою якого він був отриманий. Саме такий сертифікат підтверджує, що електронний запис є достовірним і не зміненим, без нього копії електронних даних зазвичай не приймають як доказ у суді, якщо не подано саму оригінальну версію. Верховний суд Індії в низці рішень підтвердив, що відсутність сертифікату автентичності робить електронні докази неприйнятними, оскільки закон не допускає прийняття таких даних без належної сертифікації, хоча в окремих випадках суд може дозволити обійти цю процедуру, наприклад, якщо неможливо отримати сертифікат від особи, відповідальної за пристрій чи запис [20].

Зарубіжна практика показує, що оцінка електронних доказів базується на їхній доказовій значущості, автентичності та надійності, а не лише на технічних характеристиках. Водночас процедура автентифікації (зокрема форензична

перевірка та сертифікація копій) забезпечує допустимість таких доказів у суді й може слугувати орієнтиром для критичної оцінки національної практики.

Відтак, узагальнюючи наведені підходи, практичними критеріями застосування функціонально-процесуальної моделі є, зокрема:

- перевірюваність (можливість незалежної перевірки змісту та походження даних);
- підтвердження автентичності джерела/способу отримання;
- фіксація цілісності/незмінності (зокрема через хеш-значення);
- належне документування отримання/копіювання та зберігання.

Велика Палата Верховного Суду та касаційні суди [21; 22] у частині розмежування оригіналу електронного доказу та його копії застосовують формально-технічний підхід, який фокусується переважно на:

- первинності носія та повноті метаданих;
- поданні оригіналу або електронної копії, посвідченої електронним підписом;
- можливості неодмінного пред'явлення саме оригінального цифрового файлу при сумніві в достовірності копії.

Однак такий формалізм, на нашу думку, є заходом частковим і часто недостатнім для сучасної цифрової реальності. У цифровому середовищі копія з технологічно підтвердженою автентичністю (наприклад, за хеш-сертифікацією) може за своїми доказовими показниками не поступатися оригіналу. Вимоги простого подання оригіналу не враховують ситуацій, коли оригінал недоступний або втраченій (що в цифрових процесах трапляється значно частіше), але при цьому існують надійні копії з підтвердженими ознаками достовірності. Техніко-юридичний формалізм не забезпечує належної оцінки процесуальної ролі доказу (чи може він бути перевірений незалежно, чи має достатню доказову вагу), що є ключовою ознакою у сучасних моделях цифрового доказового права.

Таким чином, практика, що тяжіє до формалізму, може бути ризиковою у сучасному адміністративному процесі, де електронні дані часто належать до великих баз, систем управління або генеруються автоматизованими процесами, і де важливо не просто встановити наявність оригінального файлу, а перевірити надійність його доказових властивостей.

Висновки. У ході дослідження встановлено, що в українському адміністративному судочинстві «оригінальність» електронного доказу ототожнюється з технічними ознаками носія/файлу, що не враховує відтворюваність цифрових даних і ускладнює оцінку доказів із розподілених систем та відкритих мережевих джерел. Порівняльний аналіз зарубіжних підходів (зокрема США, Канади та Індії) показує пріоритет процедурної перевірюваності, автентичності та цілісності над «первинністю» матеріального носія.

З метою подолання надмірного техніко-юридичного формалізму у підходах до розмежування оригіналу електронного доказу та його копії, а також адаптації

ISSN 3041-1254 Online

національного адміністративного процесу до мінливих умов цифрового середовища, доцільним видається реалізація наступного комплексу нормативних і практичних заходів.

1. Уточнити в КАС України функціональне розуміння оригіналу електронного доказу як такого примірника (або результату відтворення), що забезпечує можливість незалежної перевірки походження, змісту та незмінності даних.

2. Закріпити пріоритет критеріїв автентичності, цілісності та перевірюваності електронних даних над формальною «первинністю» файлу чи носія, визначивши, що сумніви щодо достовірності електронного доказу мають усуватися шляхом застосування процесуальних процедур автентифікації, а не автоматичною вимогою подання саме оригінального файлу.

3. Передбачити процесуальну альтернативу вимозі подання оригіналу у вигляді прийняття «надійної копії» електронного доказу у випадках, коли оригінал об'єктивно недоступний або втрачений, за умови належного документування обставин отримання, зберігання та фіксації незмінності відповідного цифрового файлу.

4. Нормативно визначити мінімальний пакет автентифікації для типових категорій електронних доказів (дані з реєстрів та інформаційних систем, вебсторінки, відео- та аудіозаписи) як інструмент уніфікації судової практики та зменшення проявів формалізму під час оцінки цифрових даних в адміністративному судочинстві.

Література:

1. Гавалешко П.С., Ковбас І.В. Електронні докази як засоби доказування у адміністративному процесі. URL: https://law.chnu.edu.ua/elektronni-dokazy-yak-zasoby-dokazuvannia-u-administratyvnomu-protsesi/

2. Каламайко А.Ю. Електронні докази в цивільному процесі: монографія. Харків: Право, 2017. 178 с.

3. Музиченко О.В., Карандась М.В. Електронні докази як джерела доказів у межах кримінального провадження: судова практика та нормативне регулювання інших процесуальних кодексів України. *Київський часопис права*. 2022. №2. С. 168-174. DOI: https://doi.org/10.32782/klj/2022.2.25

4. Постанова Верховного Суду від 29 січня 2021 р. Справа № 922/51/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/94517830

5. Кіберзлочинність та електронні докази: суддя ВС розповіла про оцінку електронних доказів у кримінальному провадженні. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1594957/

6. Зозуля Н. Оригінали та копії електронних документів: процедура, яку складно реалізувати. URL: https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/oryginaly-ta-kopiyi-elektronnykh-dokumentiv-protsedura-yaku-skladno-realizuvaty/

7. Budkevych V. Electronic evidence in the administrative procedure in Ukraine in the light of the information approach. *Administrative Law and Process*. 2020. № 1(28). P. 80-91. DOI: https://doi.org/10.17721/2227-796X.2020.1.06

8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.

9. Вербіцька М., Ботвинник В. Електронні докази як новий вид доказів у адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. №1 (21). С. 48-51. DOI: https://doi.org/10.35774/app2020.01.048

10. Йосифович Н.-Л. Д. Теорія і практика застосування електронних доказів у адміністративному судочинстві: дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософії. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 240 с.

11. Гусєв О.Ю. Проблеми визначення оригіналу електронного доказу в цивільному процесі України. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 147. С. 97–109. DOI: https://doi.org/10.21564/2414-990x.147.175838

12. Чорний О.С., Антонюк О.І. Електронні докази в цивільному процесі: проблеми застосування на практиці. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2018. Т. 1. № 10. С. 83-88. URL: http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/5468

13. Штефан А.С. Електронні докази: ознаки та особливості використання. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 6. С. 65-80. URL: http://uran.inprojournal.org/article/view/188333

14. Будкевич В.А. Питання розмежування оригіналів та копій електронних доказів в адміністративному судочинстві: матер. міжнар. наук.-практ. конфер. «Юридичні науки: проблеми та перспективи» (м. Запоріжжя, 24–25 червня 2022 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2022. С. 60-63.

15. Lorraine J., Beverly M. v. Markel American Insurance Company. Decision of the US Court for the Eastern District of Maryland, Case No. 1:06-cv-01893, 241 F.R.D. 534 (May 4, 2007). URL: https://www.courtlistener.com/docket/4512526/lorraine-v-markel-american-insurance-company/

16. Rule 1001. Definitions That Apply to This Article. Federal Rules of Evidence. URL: https://www.law.cornell.edu/rules/fre/rule_1001

17. Alva A., Endicott-Popovsky B. Digital evidence education in schools of law. Proceedings of the ADFSL Conference on Digital Forensics, Security and Law. 2012. P. 183–193. URL: https://www.digitalforensics-conference.org/files/cdfsl-2012.pdf

18. Toft A.M. New Rules for Self-Authenticating Electronic Evidence. *American Bar Association Trial Evidence Newsletter*. American Bar Association. URL: https://www.americanbar.org/groups/litigation/resources/newsletters/trial-evidence/new-rules-self-authenticating-electronic-evidence/

19. Gregory J.D., Tollefson E. Proposals for a Uniform Electronic Evidence Act: Civil Section Documents, 1995 Quebec, QC. Quebec: Uniform Law Conference of Canada, 1995. URL: https://www.ulcc-chlc.ca/ULCC/media/EN-Annual-Meeting-1995/Proposals-for-a-Uniform-Electronic-Evidence-Act.pdf

20. Gandhi D., Garg N. The decision in Arjun Panditrao: Admissibility of electronic evidence in India continues to face hurdles. *SCC Times*. 07 June 2021. URL: https://www.scconline.com/blog/post/2021/06/07/electronic-evidence-2/

21. Сакара Н. Судова практика щодо оцінки електронних доказів. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Sakara_prez.pdf

22. Позиція Великої Палати Верховного Суду шодо використання електронних доказів. URL: https://vl.arbitr.gov.ua/sud5004/pres-centr/news/1450942/

References:

1. Havaleshko P.S., Kovbas I.V. Elektronni dokazy yak zasoby dokazuvannia u administratyvnomu protsesi [Electronic evidence as means of proof in the administrative process]. URL: law.chnu.edu.ua/elektronni-dokazy-yak-zasoby-dokazuvannia-u-administratyvnomu-protsesiь (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

2. Kalamayko A. Yu. (2017). Elektronni dokazy v tsyvilnomu protsesi: monohrafiia [Electronic evidence in civil procedure]. Kharkiv: Pravo. 2017. 178 s. [in Ukrainian].

3. Muzychenko O.V., Karandas M.V. Elektronni dokazy yak dzherela dokaziv u mezhakh kryminalnoho provadzhennia: sudova praktyka ta normatyvne rehuliuvannia inshykh protsesualnykh kodeksiv Ukrainy. [Electronic evidence as sources of proof in criminal proceedings]. Kyivskyi chasopys prava. Kyiv Law Journal, Vyp. 2, S. 168–174. URL: https://doi.org/10.32782/klj/2022.2.25 (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

4. Postanova Verkhovnoho Sudu u spravi № 922/51/20 vid 29.01.2021. [Resolution of the Supreme Court in Case No. 922/51/20 dated 29/01/2021] / Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/94517830 (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

5. Kiberzlochynnist ta elektronni dokazy: suddia VS rozpovila pro otsinku elektronnykh dokaziv u kryminalnomu provadzhenni [Cybercrime and electronic evidence: a judge of the Supreme Court spoke about the assessment of electronic evidence in criminal proceedings]. URL: https:// supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1594957/ (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

6. Zozulia N. Oryhinaly ta kopii elektronnykh dokumentiv: protsedura, yaku skladno realizuvaty [Originals and copies of electronic documents: A procedure that is difficult to implement]. URL: https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/oryginaly-ta-kopiyi-elektronnykh-dokumentiv-protsedura-yaku-skladno-realizuvaty/ (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

7. Budkevych V. (2020) Electronic evidence in the administrative procedure in Ukraine in the light of the information approach. *Administrative Law and Process*. 2020. 1(28). P. 80-91. URL: DOI: https://doi.org/10.17721/2227-796X.2020.1.06 (data zvernennia: 30.01.2026).

8. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Code of Administrative Procedure of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 06.07.1984 № 2747-IV / Zakonodavstvo Ukrainy // Verkhovna Rada Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

9. Verbitska M., Botvynnyk, V. (2020). Elektronni dokazy yak novyi vyd dokaziv u administratyvnomu sudochynstvi [Electronic evidence as a new type of evidence in administrative proceedings]. Aktualni problemy pravoznavstva/ 2020/ Vyp. 1(21), S. 48–51. [in Ukrainian].

10. Yosyfovych N.-L. D. (2025) Teoriia i praktyka zastosuvannia elektronnykh dokaziv u administratyvnomu sudochynstvi [Theory and practice of using electronic evidence in administrative proceedings]: dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktora filosofii / Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. Lviv. 2025. 240 s. [in Ukrainian].

11. Husiev O.Iu. (2019) Problemy vyznachennia oryhinalu elektronnoho dokazu v tsyvilnomu protsesi Ukrainy [Problems of determining the authenticity of electronic evidence in civil proceedings in Ukraine]. Problemy zakonnosti. 2019. Vyp. 147. S. 97–109. URL: https://doi.org/10.21564/2414-990x.147.175838 (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

12. Chornyi O.S., Antoniuk O.I. (2018) Elektronni dokazy v tsyvilnomu protsesi: problemy zastosuvannia na praktytsi [Electronic evidence in civil proceedings: problems of practical application]. Visnyk studentskoho naukovoho tovarystva DonNU imeni Vasylia Stusa. 2018. Vyp. 10. S. 83-88. URL: http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/5468 (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

13. Shtefan A.S. (2019) Elektronni dokazy: oznaky ta osoblyvosti vykorystannia [Electronic evidence: characteristics and features of use]. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2019. Vyp. 6. S. 65-80. URL: http://uran.inprojournal.org/article/view/188333 (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

14. Budkevych V.A. (2022) Pytannia rozmezhuvannia oryhinaliv ta kopii elektronnykh dokaziv v administratyvnomu sudochynstvi [The issue of distinguishing between originals and copies of electronic evidence in administrative proceedings]: mater. mizhnar. nauk.-prakt. konfer. «Iurydychni nauky: problemy ta perspektyvy» (m. Zaporizhzhia, 24–25 chervnia 2022 r.). Zaporizhzhia: Klasychnyi pryvatnyi universytet, 2022. S. 60-63. [in Ukrainian].

15. Lorraine J., Beverly M. (2007) Markel American Insurance Company. Decision of the US Court for the Eastern District of Maryland, Case No. 1:06-cv-01893, 241 F.R.D. 534 (May 4, 2007). URL: https://www.courtlistener.com/docket/4512526/lorraine-v-markel-american-insurance-company/ (data zvernennia: 30.01.2026).

16. Rule 1001. Definitions That Apply to This Article. Federal Rules of Evidence. URL: https://www.law.cornell.edu/rules/fre/rule_1001 (data zvernennia: 30.01.2026).

17. Alva A., Endicott-Popovsky B. (2012) Digital evidence education in schools of law. Proceedings of the ADFSL Conference on Digital Forensics, Security and Law. 2012. P. 183–193. URL: https://www.digitalforensics-conference.org/files/cdfsl-2012.pdf (data zvernennia: 30.01.2026).

18. Toft A.M. (2018) New Rules for Self-Authenticating Electronic Evidence. *American Bar Association Trial Evidence Newsletter*. American Bar Association. URL: https://www.americanbar.org/groups/litigation/resources/newsletters/trial-evidence/new-rules-self-authenticating-electronic-evidence/ (data zvernennia: 30.01.2026).

19. Gregory J.D., Tollefson E. (1995) Proposals for a Uniform Electronic Evidence Act: Civil Section Documents, 1995 Quebec, QC. Quebec: Uniform Law Conference of Canada, 1995. URL: https://www.ulcc-chlc.ca/ULCC/media/EN-Annual-Meeting-1995/Proposals-for-a-Uniform-Electronic-Evidence-Act.pdf (data zvernennia: 30.01.2026).

20. Gandhi D., Garg N. (2021) The decision in Arjun Panditrao: Admissibility of electronic evidence in India continues to face hurdles. *SCC Times*. 07 June 2021. URL: https://www.scconline.com/blog/post/2021/06/07/electronic-evidence-2/ (data zvernennia: 30.01.2026).

21. Sakara N. Sudova praktyka shchodo otsinky elektronnykh dokaziv [Court practice regarding the assessment of electronic evidence]. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Sakara_prez.pdf (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

22. Pozytsiia Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu shodo vykorystannia elektronnykh dokaziv [Position of the Grand Chamber of the Supreme Court on the use of electronic evidence]. URL: https://vl.arbitr.gov.ua/sud5004/pres-centr/news/1450942/ (data zvernennia: 30.01.2026). [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 03.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.02.2026